

BLOGGER NUTQINING LINGVISTIK XUSUSIYATLARI

Bazarov Sherali Abdinazarovich

Termiz davlat muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti

O'zbek tili va adabiyoti kafedrasida o'qituvchisi

[E-mail.sheralibazarov85@gmail.com](mailto:sheralibazarov85@gmail.com)

<https://orcid.org/0009-0007-1314-4811>

Blogger nutqi zamonaviy internet kommunikatsiyasining o'ziga xos shakli sifatida tilshunoslik nuqtai nazaridan murakkab va ko'p qatlamli hodisa hisoblanadi. U an'anaviy og'zaki hamda yozma nutq elementlarini birlashtirgan holda, kommunikativ ehtiyojlarga moslashgan yangi nutq ko'rinishini yuzaga keltiradi. Blogger nutqining lingvistik xususiyatlari, avvalo, uning leksik, stilistik, morfologik va sintaktik jihatlarida namoyon bo'ladi. Bu xususiyatlar blogger faoliyatining yo'nalishi, auditoriyasi, kommunikativ maqsadi va internet platformalarining texnik imkoniyatlariga qarab turlicha shakllanadi.

Blogger nutqining asosiy lingvistik belgilaridan biri uning soddalik va tushunarlikka yo'naltirilganligidir. Bloggerlar odatda keng auditoriya uchun kontent yaratganligi sababli murakkab ilmiy yoki rasmiy uslubdan ko'ra, soddalik va ommabop nutq shaklini afzal ko'radi. Nutqda xalq tiliga yaqin bo'lgan birliklar, oddiy sintaktik qurilmalar va kundalik muloqotga xos ifodalar faol qo'llaniladi. Bunday uslub auditoriyaga axborotni tez va samarali yetkazish imkonini beradi. Ayniqsa, videobloglarda yoki qisqa formatdagi kontentlarda ixcham va lo'nda nutq muhim kommunikativ vosita sifatida namoyon bo'ladi.

Leksik jihatdan blogger nutqi rang-barang va dinamik xarakterga ega. Unda adabiy til birliklari bilan bir qatorda so'zlashuv uslubiga oid birliklar, jargonlar, internet slengi, neologizmlar va ba'zan shevaga oid unsurlar ham uchraydi. Xususan, yoshlar auditoriyasiga mo'ljallangan bloglarda zamonaviy sleng birliklarining faol qo'llanishi kuzatiladi. Masalan, ingliz tilidan kirib kelgan "trend", "kontent", "like", "follow", "story", "challenge" kabi terminlar blogger nutqida tez-tez uchraydi. Bu esa global axborot makonining milliy tilga ko'rsatayotgan ta'sirini ifodalaydi.

Shuningdek, blogger nutqida emotsional-ekspressiv leksika keng qo'llaniladi. Bloggerlar auditoriyaning e'tiborini jalb qilish va hissiy ta'sir kuchini oshirish maqsadida ta'sirchan so'zlar, baholovchi birliklar, mubolag'ali ifodalar hamda emotsional yuklamaga ega leksik vositalardan foydalanadi. Masalan, "nihoyatda muhim", "hayratlanarli holat", "juda achinarli", "siz bunga ishonmaysiz" kabi birikmalar nutqning ekspressivligini kuchaytiradi. Bu holat ayniqsa ijtimoiy yoki ko'ngilochar kontentlarda yaqqol namoyon bo'ladi.

Blogger nutqining muhim lingvistik jihatlaridan biri uning stilistik xilma-xilligi bilan bog'liqdir. Bloggerlar mavzu va auditoriyaga qarab turli uslublardan foydalanadi. Masalan,

ta'limiy bloglarda ilmiy-ommabop uslub, huquqiy yoki siyosiy bloglarda publitsistik uslub, kundalik hayot va ko'ngilochar kontentlarda esa so'zlashuv uslubi ustunlik qiladi. Ko'pincha bloger nutqida bir necha uslubiy qatlamning uyg'unlashuvi kuzatiladi. Bu esa bloger nutqini funksional jihatdan boy va moslashuvchan kommunikativ vositaga aylantiradi.

Sintaktik jihatdan bloger nutqida qisqa va sodda gaplar ustunlik qiladi. Chunki internet auditoriyasi uzoq va murakkab gaplardan ko'ra qisqa, aniq hamda tez qabul qilinadigan axborotni afzal ko'radi. Blogerlar nutqida ritorik savollar, undov gaplar, dialogik shakllar, incomplete sentence (to'liqsiz gaplar) va takroriy konstruksiyalar keng uchraydi. Masalan, "Nima uchun bunday bo'ldi?", "Bunga e'tibor berdingizmi?", "Keling, birgalikda ko'rib chiqamiz" kabi gaplar auditoriyani faol muloqotga jalb etadi. Shuningdek, gaplarning sodda tuzilishi tinglovchining diqqatini uzoq saqlash imkonini beradi.

Globalashuv jarayonlari, internet texnologiyalarining jadal rivojlanishi hamda raqamli media platformalarning keng tarqalishi natijasida kommunikatsiya shakllari tubdan o'zgarib bormoqda. An'anaviy ommaviy axborot vositalari bilan bir qatorda blogerlik faoliyati ham axborot tarqatish va jamoatchilik fikrini shakllantirishning muhim vositalaridan biriga aylandi. Ayniqsa, ijtimoiy tarmoqlar va videoplatformalarning ommalashuvi blogerlarning kommunikativ imkoniyatlarini yanada kengaytirib, ularni zamonaviy media makonining faol subyektiga aylantirdi. Shu jihatdan bloger nutqi bugungi kommunikativ tizimning ajralmas qismi sifatida alohida ilmiy e'tiborga loyiqdir.

Shuningdek, bloger nutqi axborot olish madaniyatining o'zgarishiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Zamonaviy auditoriya an'anaviy ommaviy axborot vositalariga nisbatan blogerlar tomonidan berilayotgan axborotni ko'proq kuzatishga moyillik bildirmoqda. Buning asosiy sababi bloger nutqining sodda, samimiy va tushunarli uslubda tashkil etilishidir. Blogerlar ko'pincha murakkab ijtimoiy yoki ilmiy masalalarni oddiy auditoriya tushunadigan shaklda izohlashga harakat qiladi. Bu esa axborotning tez va samarali o'zlashtirilishiga xizmat qiladi.

Bloger nutqining kommunikativ ahamiyati uning ta'limiy va ma'rifiy funksiyasida ham namoyon bo'ladi. Bugungi kunda ko'plab blogerlar ta'lim, huquq, psixologiya, til o'rganish, texnologiya, iqtisodiyot va sog'lom turmush tarzi kabi yo'nalishlarda foydali kontent yaratmoqda. Bunday blogerlar murakkab mavzularni sodda tilda tushuntirib, auditoriyaning bilim darajasini oshirishga xizmat qiladi. Shu tariqa bloger nutqi norasmiy ta'lim vositasi sifatida ham muhim kommunikativ ahamiyat kasb etmoqda.

Bundan tashqari, bloger nutqi zamonaviy kommunikatsiyada ijtimoiy faollikni oshirish vositasi sifatida ham muhim rol o'ynaydi. Blogerlar xayriya aksiyalari, ekologik muammolar, inson huquqlari, ta'lim sifatini oshirish yoki ijtimoiy tenglik kabi masalalarda ommani faollikka undashi mumkin. Ayniqsa, yoshlar auditoriyasi orasida blogerlarning

ta'sir kuchi yuqori bo'lgani sababli ularning nutqi ko'pincha ijtimoiy harakatlarning shakllanishida muhim kommunikativ omil bo'lib xizmat qiladi.

Shu bilan birga, bloger nutqining zamonaviy kommunikatsiyadagi o'rni ayrim muammoli jihatlar bilan ham bog'liqdir. Xususan, noto'g'ri yoki tekshirilmagan axborot tarqalishi, manipulyativ kommunikatsiya, auditoriyani ma'lum maqsad yo'lida boshqarishga urinish kabi holatlar blogerlik faoliyatining salbiy tomonlari sifatida baholanadi. Ba'zan bloger nutqida emotsional ta'sir haddan tashqari kuchayib, axborotning obyektivligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli bloger nutqining kommunikativ imkoniyatlari bilan bir qatorda uning mas'uliyat jihatlari ham muhim ilmiy muammo sifatida ko'rib chiqiladi.

Lingvistik tahlil natijasida bloger nutqining leksik, stilistik va sintaktik jihatdan o'ziga xos xususiyatlarga ega ekanligi aniqlandi. Blogerlar ko'pincha sodda, xalqchil va tushunarli til vositalaridan foydalanadi, bu esa auditoriyaga axborotni tez va samarali yetkazishga xizmat qiladi. Nutqda dialogiklik, emotsional-ekspressiv birliklarning faol qo'llanilishi, ritorik savollar, qisqa va sodda gaplarning ustunligi hamda internet tiliga xos yangi birliklarning kirib kelishi bloger nutqining asosiy lingvistik belgilaridan biri sifatida namoyon bo'ladi. Shu bilan birga, inglizcha terminlar, internet slengi va xalqona ifodalarning faol ishlatilishi zamonaviy kommunikativ muhitning tilga ko'rsatayotgan ta'sirini yaqqol ifodalaydi.

Tahlillar shuni ham ko'rsatadiki, bloger nutqi zamonaviy kommunikatsiyada muhim ijtimoiy funksiyalarni bajaradi. U axborot tarqatish, jamoatchilik fikrini shakllantirish, ta'limiy-ma'rifiy mazmundagi bilimlarni ommalashtirish, auditoriya bilan interaktiv aloqani ta'minlash hamda ijtimoiy faollikni oshirish kabi vazifalarni bajaradi. Ayniqsa, yoshlar auditoriyasi orasida blogerlarning ta'sir doirasi kengligi sababli ularning nutqi ko'pincha ijtimoiy qarashlar va qadriyatlarning shakllanishida muhim rol o'ynaydi.

Biroq bloger nutqining kommunikativ imkoniyatlari bilan bir qatorda ayrim salbiy jihatlar ham mavjud. Xususan, tekshirilmagan axborotlarning tarqalishi yoki emotsional ta'sirning haddan tashqari kuchayishi auditoriya fikriga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli bloger nutqining til va kommunikativ xususiyatlarini chuqur ilmiy asosda o'rganish bilan bir qatorda uning ijtimoiy mas'uliyat jihatlarini ham tadqiq etish muhim hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdinazarovich, B. S. (2024). Ommaviy axborot vositalari sohasida og'zaki va yozma nutqning o'rni. Bilgi çeşmesi, 1(2), 19–23.
2. Bazarov, Sh. (2023). Jurnalist va blogerlar faoliyatida nutq madaniyatining o'rni va ahamiyati. Tamaddun nuri, 7-son.

3. Karimov, S. (2018). Nutq madaniyati va uslubiyat. Toshkent.
4. Yoʻldoshev, B. (2020). Medialingvistika asoslari. Toshkent.
5. Bazarov Sh. (2026) Bloger va jurnalistlar nutqining lingvistik va pragmalingvistik xususiyatlari. New renaissance, 844.

